

Abonamentul

Pentru monarhie:

Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unitatea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 7 cr., a doua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dacţiunea şi Admini-
straţiunea Unirii»
în
Blaş.

Anul VII.

Blaş 27 Novembre 1897.

Numărul 49.

Liturgia magiară.

Năluca liturgiei magiare agitéză din nou spiritele compatrioţilor nostri magiari stăpânite de idea imposibilă a statului magiar unitar în privinţa limbii. Dar cestiunea această până acum încă nici o dată nu şi-a desvilit uriciunea sa aşa de tare ca în zilele trecute.

În 19 a c. „Budapeşti Hirlap“ a alarmat lumea cu următorul articol sensationat:

„Roma locuta est, Roma a grăit, şi de cuvîntul ei trebuie să asculte toţi credincioşii catolici. A sosit înse din Roma în zilele trecute un ordin în Ungaria, de care credincioşii interesaţi abia vor asculta. *Acastă ordinaţiune dispune pentru greco-catolicii de limbă magiară interzicerea liturgiei magiare, ba şi a ori căruş rit bisericesc în limba magiară.* Dispune mai de parte, că toate cărţile bisericesci apărute în limba magiară, chiar şi acelea, cari episcopii le-au aprobat în puterea dreptului său episcopesc, *trebuie să le pună pe rug şi să le ardă*, ca în viaţa bisericescă a greco-catolicilor magiari nici urmă de limbă magiară să nu rămână. Papa merge şi mai de parte. Pe episcopii Iuliu *Firczák* şi Ioan *Vályi*, cari în interesul concesionării liturgiei şi a celor alalte rituri bisericesci magiare au trimis la Roma reprezentaţiune motivată, Papa i-a dojenit aspru, că pentru ce vor, să distrugă unitatea bisericii cerënd canonisarea limbii magiare.

„Papa a trimis deja această ordinaţiune episcopilor de Muncaciú şi Eperjes, ca să o publice şi să o ducă în deplinire conform dispoziţiunilor severe ale ei. Acastă ordinaţiune înse cei doi episcopi nu au putut-o publica cu deplină publicitate şi la executarea aceleia nici că se pot cugeta, pentru că sciti bine, că în urma ordinaţiunii s'ar ivi revoluţia religioasă a credincioşilor împreună cu schismă, cu primejdia desbinării de la Roma. Episcopii înse au trimis ordinaţiunea preoţilor, cari celebréză liturgia unguresce, poruncindu-le, ca după putinţă să se nisuescă a introduce pe încetul, aşa zicënd pe neobservate în biserică limba rusescă, ca aşa progresând din ce în ce mai mult să satisfacă ordinaţiunii Sfinţiei Sale, şi limba rusescă să fie limba bisericescă în toate bisericile greco-catolice magiare. La arderea cărţilor liturgice magiare nici gandi nu se pot.

„Înţelegem această procedură a episcopilor *Firczák* şi *Vályi*. Ei la urma urmelor sînt episcopi şi ast fel sînt datorî a asculta de dispoziţiunile Papei, şi că ei în acest chip cércă a duce în deplinire ordinaţiunea,

nu aruncă umbră asupra caracterului lor magiar, nici asupra patriotismului lor.

„Nu pricepem înse motivul ordinaţiunii Papei, că óre pentru ce a şi dat această ordinaţiune, când — scim, că episcopii greco-catolici magiari în tóamna anului trecut într'o lungă reprezentaţiune au lămurit înaintea Sfantului Scaun aceea, că liturgia magiară, de care greco-catolicii magiari se folosesc acum aprópe de o sută de ani, nu se mai póte interzice. Greco-catolicii, ca biserica orientală, au dreptul de a se folosi în ceremoniile sale de limba poporului, pentru că diecesa de Muncaciú cu ocaziunea unirii la 1649, şi-a rezervat condiţia: „*primo: ut Ritus Graecae Ecclesiae nobis servare liceat*“ . . . adecă, „*ca să putem tiné ritul bisericii grecesci*“. Ritul bisericii grecesci înse însumă nu numai formele, lucrurile esterióre, ci şi limba. A fără de aceea biserica orientală are însuşirea aprópe dogmatică, că pretutindenea îşi îndeplinesce ceremoniile în limba poporului, aşa p. es. şi biserica greco-cat. magiaro-română, a cărei limbă română e canonisată, şi aşa şi cele alalte biserici orientale. Ce este aşa dar Iertat Românilor, este Iertat şi Magiarilor; dacă limba română este destul de matură, ca să pótă fi limba altariului, e matură şi cea magiară nu numai în înţelesul analogiei, ci fiind că limba magiară într'adevăr e mai desvoltată, mai stabilită de cât cea română.

„Sciind acestea nu trebuie să fim îngrijaţi, ca să dăm creşmînt acelei veşti, care ne presentă biserica latină şi a nume pe cardinalul *Laurenţiu Schlauch* ca autor intelectual al ordinaţiunii Sf. Scaun. În Ungvár a nume, — pe cum ni-se scrie, — se vorbeşce ca despre un secret public, că Sf. Scaun a predat spre opinie reprezentaţiunea episcopilor greco cat. episcopului de Oradea mare, şi că Papa pe basa părerii cardinalului *Schlauch* a dispus, să se ardă pe rug cărţile magiare, a esilat cuvîntul magiar din biserica magiară aruncând ea pradă rusificării pe mai mulţi de o sută de mil de Magiari, pe cari numai în decurs de vécuri i-am putut magiarisa, căci Magiarii acum neaşaşi ai dieceselor de Muncaciú şi Eperjes óre când-va au fost aprópe fără esceptiune Ruteni. Espun şi cauza acestui sfat dat de cardinalul *Schlauch*: jalusia faţă cu cucerirea bisericii catolice magiare pe contul celei latine. Pentru că pare a fi evident, că dacă Papa ar canonisa o dată limba magiară în bisericile greco-catolice, credincioşii bisericii latine încă ar începe a pretinde liturgie magiară, şi această ar primejdi unitatea şi adevărat că şi puterea bisericii catolice. Ér cel alalt pericol e, că în cas când se va tiné liturgie magiară în mod legal, e temere, că mulţi

credincioşi ai bisericii latine ar trece în sinul bisericii greco-catolice, respective în sinul bisericii catolice magiare.

„Să privim mai de aprópe aceste două primejdii. Prima, unitatea bisericii şi în privinţa limbii nu se póte aplica, pentru că Papa numai anii trecuţi a permis liturgia croată în biserica croată latină, cas precedent este deci şi pentru casul, când greco-catolicii nu ar avé drept la limba liturgică magiară.

„Érá pericolul al doilea nu e pericol, ci e cucerirea şi întărirea naţiunii magiare. Dórá într'un singur moment abia póte omul cuprinde folosul cel mare, în care s'ar împărtăşi naţiunea magiară prin întemeierea unei biserici catolice magiare. Ce factor puternic şi neinvins ar fi ea pentru lăţirea limbii magiare şi pentru magiarisare! Mai mare şi mai puternic de cât toţi cei alaltă la olaltă. Deja şi acum, când limba magiară e numai suferită în biserică, duce în valuri mai mari limba magiară între naţionalităţi, de cum o fac această asilul de copii şi şcola. Înainte de asta cu 10—15 ani hotarul limbii magiare în diecesa de Muncaciú a fost — aşa cuget — comuna *Csicser*, acum e *Palágy*, cu o comună mai spre méză nópte, şi preste zece ani va fi şi mai de parte în *Lakárt*. Căci pe cum până acum nu s'a putut esila graiul magiar din biserică, aşa nu se va puté nici de acum înainte. Cel puţin nu mai cu samă cu severitatea aceea, cu care Papa a dat această ordinaţiune oprind cântarea în limba magiară, ectenia şi cele alalte ceremonii, a nume acelea, cari credincioşii şi în biserica latină le cântă şi le îndeplinesc în limba lor.

„Ce va fi rezultatul acestei ordinaţiunii papale? De o cam dată acela, că din centrul liturgiei magiare, din *Hajdu-Dorogh* se gată o deputaţie de o sută de inşi, să mérgă la regele, să cérá de la el ca de la supremul patron ajutor în drépta sa causă. Regele înse — din cause uşor de priceput — mai că nu va întreprinde vre un paş decisiv în această causă faţă cu Roma. Atunci apoi Sfantul Scaun de la Roma saú se va îndestuli cu edarea ordinaţiunii şi nu va pretinde executarea ei, ci va suferi în tăcere praxa seculară, saú va cerca executarea ordinului şi va impune Magiarilor limba rusescă, — în casul acesta la grele încercări va espune biserica greco-catolică.“

Nu mai atâta le-au trebuit foilor unguresci şoviniste, — şi care fóe augurescă nu e şovinistă? Aranjat-au asemenea preoţilor lui *Vil* un salt drăcesc în jurul noului *Vil*, în jurul ideii unei Ungarii unitare în privinţa limbii. Jertfele zăceaú legate înaintea idolului,

eră preoții aceia în saltul lor bătea aerul cu cuțitul de junghiere, și cuțitul de junghiere le era — liturgia creștină, sfânta Eucharistie, carea Christos a dat-o omenilor nu spre junghiere, ci spre nutrire!

Și catolicul „Alkotmány“? El va să treacă de catolic și de aceea nu s'a mestecat în hora aceea infernală. Dară și el încă sta în apropiere și privia cu plăcere destul de vedită la hora aceea sêlbatică. Ea dă greco-catolicilor magiarisafi statul purces din inimă drăcescă: „Amenințați la Roma, că altmintrea v'faceți schismatici, acesta e singurul mijloc, cu care puteți sili Roma, să v'concedă liturgie magiară!“ Etă ce scrie catolicul „Alkotmány“:

„Afacerea lituriei magiare nălucesce neîncetat, acum pe față ocupând opiniunea publică într'egă, acum într'ascuns atingând numai persoane inițiate în lucru.

„Nu trece săptămână, în care un ziar ori altul să nu publice despre acest obiect vre un articol mai mult ori mai puțin temeinic. Acum încă se vestese cu mare larmă, că afacerea lituriei magiare a suferit fiasco, că în Roma se osîndese mișcarea referitoare la liturgia magiară, că au judecat la rug cărțile liturgice magiare, grăesc despre escumunicare, și cine mai scie, despre ce, chiar aceia, cari se pricep mai puțin la lucrul acesta. Căci e doră adevărat, de și pare a fi paradox, că omul mai ușor pôte să grăescă despre aceea, la ce nu se pricepe!

„În afacerea lituriei magiare au făcut greșeli mari și grosolane. Cea dintâi a fost aceea, că au voit, să o realizeze pe calea statului. Ei, dară ori care om, care se pricepe câtu-și de puțin la lucruri de acestea, a putut să fie sigur despre aceea, că ast fel de cereri în Roma le resping „a limine“. Asta e o afacere bisericăscă, asta nu are să se realizeze pe calea statului. A avut dreptate br. Bánffy în lucrul acesta, când afacerea acesta într'egă a îndrumat-o la forul bisericesc. Acea ar fi fost purcederea corectă, dacă de la început ar fi subșternut într'egă afacerea pe cale bisericăscă prin episcopi Congregațiunii riturilor.

„Dară și în acesta are să se purcedă și să se scie purcede, cum se cade. Argumentele acelea, la cari se obișnuesc a se provoca, cei ce se luptă pentru liturgia magiară, nu plătesc mult.

„Se provocă la aceea, că Slavilor de meză zi Roma le-a permis limba glagolită, ba le-a prescrip-o chiar; eră dacă a putut, să o facă acesta, de ce nu ar puté, să o facă și cu cea magiară? Argumentul acesta ar fi frumos, dacă ar fi și corect. Inse bătătorii la ochi e aceea, că e mare deosebire între limba glagolită și între cea magiară. Întâi și mai întâi limba paleoslavă e limbă liturgică veche. Ea a fost în folosință deja pe vremea lui Ciril și Metodiū, și în special în ținuturile litorale s'a și păstrat până în ziua de astăzi. Deja în jumătatea a două a vécului al XI-lea a protestat preoțimea dalmatină împotriva abuzului limbii slave, inse făr de rezultat. Limba liturgică paleoslavă s'a păstrat, de și nu pretutindenea, dară totuși în foarte multe parochii. — Cum ar fi și putut să se facă ore ce împotriva la aceea, că preoții parochiilor rurale ascunse cântă în limba poporului „Gospodi pomiluj“, pe când vre-

mile turburate împedecău ori ce supraveghiere episcopăscă? Limba glagolită a rămăs în vechiul sêu drept, și când Roma nu de mult a făcut-o limbă liturgică, a fost spre acesta îndemână temeiul de drept al obiceiului, al prescripțiunii etc. Și pe lângă aceea limba glagolită a fost limbă liturgică veche.

„Tôte acestea nu stau cu privire la limba magiară. Asta nu a fost nici o dată limbă liturgică, lipsese obiceiul, lipsese prescripțiunea. Limba magiară nu pôte deci nici de cum să se asemene, să se amintescă de o dată cu cea glagolită.

„Dacă ar esista cel puțin analogie. Analogia e un argument foarte puternic la congregațiunile romane. Așa p. es. a iubit Piū IX nespuse pe renumitul scriitorii msgr. Segur, a voit, să-l și numescă episcop, ba a voit, să-l și consacreză întru episcop. Inse msgr. Segur era orb, de tot orb. Piū IX a scrutat arhivul vatican întreg cu scopul de a constata, dacă a fost vre un cas, în care vre un orb s'ar fi consacrat întru episcop. Cu privire la coecutiens a fost cas precedent, nu inse cu privire la coecus, la orb. Și Piū, ori cât de mult ar fi iubit pe Segur, totuși nu l-a consacrat întru episcop. Etă dar, ce va să însemne aceea, dacă lipsese analogia.

„Eră acum unde e cazul acela precedent, că Roma să fie făcut limbă liturgică vre o limbă asemenea celei magiare? Întru adevăr nu se găsește nicăiri! Pentru limba magiară nu dovedese nici analogia.

„Omenii susțin mai de parte, că între Cehi și Moravi esista într'ascuns o acțiune cu scopul de a introduce limba liturgică slavă. Acțiunea pôte să existe, și bunii Cehi pot să nutrescă și sperări sanguinice, că vor ajunge acel scop, — dar aceea nu suferă îndoială, că ei o fac în zădar.

„Care e silința supremă a Romei? Unirea. Spre acesta se silesc în S. Petersburg, spre acesta în întreg Orientul. Roma scie bine, că Slavii de meză noapte graviteză politicesce spre marele imperiū slav, spre Rusia. O scie bine și aceea, că limba liturgică slavă ar promova și pe teren religios silințele Slavilor de meză noapte. Scie bine, că liturgia slavă ar apropia mai tare și pe teren religios pe Slavii catolici de cei ortodoxi, inse nu în interesul unirii, ci împotriva ei. Și chiar de aceea nu pôte, să împlinescă dorința Cehilor. De altmintrea doră și pentru aspirările cehe încă lipsese analogia! Nu e deci de nici un folos a recurge la argumentul acesta. E pagubă a recurge la el mai ales atunci, când esista alt argument mai puternic.

„În toate cererile de asemenea fire argumentul cel mai puternic înaintea congregațiunilor romane e „periculum schismatis vel haeresis“, primejdia desbinării ori al trecerii la eresă. Ne mirăm, că argumentul acesta până acum încă nu l-au prea amintit.

„Cea mai mare primejdie e aceea, că acei greco-catolici, cari vor limba liturgică magiară, în cazul neîmplinirii cererii sale simplaminte se vor desbina și se vor face ortodoxi, — de ceea ce să-i păzescă Dumnezeu. Ei atunci pot să introducă liturgia magiară, de cum va o vor pofti. Primejdia acesta o mai mărește aceea, că Rutenii aceia, cari au emigrat din Ungaria în America, în mare parte s'au desbinat și au trecut la schismă. Aceștia adevărat că în parte mare graviteză spre Ruși, căci doră din bani rusesci trăesc; dar de aceea totuși sint între ei și multe

parochii de acelea, cari au rămas magiare și au introdus limba liturgică magiară. Dacă vor ajunge deci aceștia ori și numai preoții lor vre o dată a casă, e aci primejdia, că vor abate la schismă pe credincioșii catolici de aici. Căci nu avem, de ce să negăm, că limba are putere atrăgătoare mare!

„Nici de aceea nu se va teme Roma, că apoi și dintre latini încă vor căpăta mulți pofta de a trece la greco-catolici, căci doră ori care latin scie, că acesta nu merge numai écă așa. Latinul nu are voe, să schimbe ritul. Asta nu i-se permite.

„Aserțiune luată din vînt e și aceea, că la întrevinerea cardinalului Schlauch din cauza acesta ar fi oprit în Roma liturgia magiară. Acea, că congregațiunea romană din ce cauză opresce ore ce, nu o declară nici o dată. Ea dă răspunsul: Da, nu, mai târziu, într'alt chip etc., dar că din ce cauză zice ore ce, aceea nici o dată nu o declară. Cu atât mai puțin dă ea de scire, că ore ce s'a întimplat pe temeiul intervențiunii sau informațiunii cestuia ori celuiia.

„De ce mestecă dară pe cardinalul Schlauch în afacerea acesta?

„Dacă Roma respinge cererea, a fară de cauzele amintite mai la deal mai pôte să albă încă și alta.

„E lucru sciut, că Leo XIII se silesc, să realizeze unirea; de aceea se nisuesce a trăi în raport bun cu imperiul rusesc. Eră raportul acesta ar puté să-l turbure foarte tare declararea limbii magiare de limbă liturgică.

„Când în biserică universităților au celebrat cea dintâi liturgie magiară, și vestea acestui lucru s'a dus în străinătate, atunci toate ziarele rusesci mai mari au publicat articoli primii despre acest obiect. Au aruncat poporului rusesc între altele în față, că nu are simț național etc., că lasă, ca poporele slave să se desbine de la unitate. Nu face pași, pentru ca Slavii să-și păzescă caracterul sêu național etc. Până și sf. sinod din Petersburg încă a luat afacerea acesta în mână, și acesta a bună samă a avut mare înfruntare asupra Romei. Doră Roma nu a putut și nu pôte să permită, ca de dragul acelor câte va mi de suflete deja catolice sau mai bine zis de dragul unei dorințe neesențiale și nevitale a lor să se îngreuneze ori să se facă imposibilă unirea atator milioane de omeni cu s. biserică catolică. Asta nici nu ar fi lucru corect.“

„Într'aceea scirile aduse de „Budapesti Hirlap“ s'au desmintit.

Eră rezultatul acestei horiri infernale a fost, că în dietă Kossuthistul Rátkay László între aprobările Kossuthistilor și guvernamentalilor a îndreptat ministrului cultelor următoarea interpelație:

„Cunoscând interesele acelea nespuse de momentose, cari pentru limba magiară și ast fel pentru statul magiar le cuprinde înființarea unei episcopii greco-catolice de limbă magiară, aplicat e guvernul cultelor, ca pe basa împuternicirii, carea o ar dobîndi de la Maiestate, să purcedă și să lucre într'acolo, ca în conșlegere cu s. Scaun roman să se pôtă înființa cât mai în grabă în Hajdu-Dorogh episcopia greco-catolică de limbă magiară?“

Autonomia bisericii române neunite garantată. — De multe ori am avut prilejul de a ceti în „Telegraful Roman“ și în alte foi de ale noastre preamăriri la adresa autonomiei bisericii române neunite, care autonomie pretinde a-și avea tăria sa în împrejurarea, că ea e garantată prin legile țării.

Cât de sigură e garanța acésta, a spus-o destul de limpede Escelența Sa mitropolitul Miron Romanul în cuvântarea, cu care a deschis în 13 Octobrie congresul bisericii române neunite. Vorbele acestei cuvântări, cari ilustrază, cât de puternică e garanța aceea a autonomiei bisericii neunite, sînt acestea:

„Din capul locului constat cu multă satisfacțiune: că întrunirea congresului nostru național bisericesc astă dată n'a întimpinat nici o greutate din partea potestății statului, ceea ce avem să mulțămim în prima linie grației și propensiunii părintesci a Maiestății Sale domnitoriului împărat și rege al nostru Fracisc Iosif I., căruia și alt cum pentru înființarea, respective reînvierea metropoliei noastre îi datorim pentru tot de una gratitudine omagială, plină de credință și alipire.“ —

„Acésta împrejurare îmbucurătoare mă face, să cred, că în cercurile competente guverniale a străbătut în cele din urmă convingerea, că congresele noastre bisericesc-naționale s'au ferit tot de una de a se atinge de afaceri politice, cari nu au nimic cu instituțiunile noastre bisericesc, și că întrunirea și activitatea acestor congrese întru nimic nu este prejudiciată intereselor statului.“

Și „cercurile competente guverniale“ vin acuma și spun, cât de tare „a străbătut“ în ele „convingerea“ aceea. Guvernamentalul „Pesti Hirlep“ scrie în primul din 21 a c. următoarele:

„Ziua de astăzi are două evenimente: esposeul ministrului afacerilor esterne Goluchowski, care ne încredințază despre pace, și ordinațiunea Fiumană, carea astăzi o comunică fôea oficiasă. Între acestea două lucruri la părere nu există nici o legătură, și totuși împreună o copcie internă silințele noastre îndreptate spre susținerea păcii europene și politica aceea națională a noastră, carea se manifestază în ordinațiunea Fiumană. Spre reorganisațiunea noastră internă e neapărat de lipsă pacea europeană.

„Despre ordinațiune însă-și avem să zicem puțin din punctul de vedere al legalității și din al afacerilor Fiumane. La legalitate nu incupe îndoelă, érá sêlbătôcirea Fiumană a făcut necesară resolvirea cestiunii prin o faptă a puterii. Autonomia mărgăritarului de Quarnero încă s'a ținut de mijlocele acelea de asediare, cari impresoră statul magiar, străpungerea ei a fost deci o datorință impusă de patriotism.

„Dar să ne oprim aci pe o clipă. Ce situație e aceea, că după trei decenii proprie zicând numai acuma începe statul magiar, să rumpă cercul acela de șanțuri, care-l asediază? Silințele noastre naționale mai mult numai s'au vîrit printre dificultăți, de cât să fie răsturnat zidul lor cel de pétră. Asediul acela, carele ne-a atacat ori cel puțin ne-a împedecat progresul, multă vreme ne-a sugrumat pe noi, și numai acum începem a rêsufia, prin spărtura Fiumană începe întâia dată a pătrunde în lăuntru adevărata atmosferă rêcorosă. Dar câte pedeci și

șanțuri de asediare mai are idea de stat magiar! Reforma noastră administrativă nu s'a realizat nici până în ziua de astăzi, pe linia acésta e asediat statul magiar din partea rêu înțelesului municipalism. O linie de asediare cu mult mai puternică reprezintă spiritul confesional și lupta naționalistică. Acestea două deosebite și și aliante au amărit și amăresc multă vreme idea de stat cea neîncetat asediată, cu care mai mult ne lăudăm, de cum am fi putut, să-i împărțăm până acuma cuprins esențial.

„Spiritul confesional și cel naționalistic asediază statul magiar așa zicând pe întregă linia instrucțiunii. Sub Wlassics s'a pornit și aci munca de strărumpere, dar ce șanț de dificultăți, cari aprôpe și astăzi par a fi neînvins, formeză instrucțiunea confesională și naționalistică!

„Dar apoi autonomiile religioase? Nu este pe lume stat, care ar suferi munca cea distrugătoare de țară și de națiune a celor două biserici orientale. Politicianii și bărbații de stat, cari călătoriau în norii trandafirilor ai idealismului ori în lașitate, au dat esistență autonomiei celei de nesuferit a celor două biserici orientale. Au retezat drepturile apostolice ale regelui unguresc, au estradat spiritului confesional și naționalistic interesele statului magiar. Au introdus principiul de alegere și candidare în autonomia întemeiată pe sistemul episcopal și incompatibilă cu acesta, și au rezervat pe sama puterii de stat magiar numai un drept de inspecțiune gol și fără de efect.

„Ce șanț urias de asediare e acesta în asemănare cu autonomia Fiumană, a cărei reprezentanță așa sperăm, că numai pe o clipă au putut să o pună în contrast cu statul magiar încrederea, ba nepatriotismul cător va fanatici! Renitența petrii scumpe a Adriei e o pétră, ce se pôte delătura numai așa ca în joc, în asemănare cu masele acelea de stîncă, cari mai ales organismul bisericii orientale romănesci le rostogolese în calea intereselor celor mai de frunte ale statului magiar. Până când stavilele acestea nu se vor prefăce în ruine, până atunci statul magiar rămâne asediat, până atunci lucrarea noastră națională nu pôte să înainteze. Până atunci noi vom puté numai să ne mândrim cu consolidarea noastră națională, dar acésta va fi fără de esență. De repetite ori am atras luarea a minte a guvernului în direcția acésta, și asta a fost cu o cale și cauza cea mai de frunte, pentru care am spriginit în chipul cel mai călduros autonomia catolică. De și între stavilele strîmte ale drepturilor statului și coronei, dar autonomia catolică totuși are să se realizeze deja și numai din patriotism, pentru ca conform ei să se pótă reglementa bisericele orientale. Nici unei singure biserici provédute cu organism episcopal nu-i este ertat, să aibă mai mult drept de cât puternica biserică catolică, carea a luat parte în întemeierea și conservarea statului ungar. Cu atât mai puțin pot să aibă mai mult drept bisericele orientale, cari pretutindenea în lume se contopesc în organismul statului.“

După aceea arată, că interesul statului magiar pretinde resolvirea cestiunii agrare și a clasei de mijloc spre întărirea elementului magiar. Apoi continuă ast fel:

„Șovinismul cel de hârtie nu a avut destulă bărbăție, pentru ca să descopere

cestiunile gingașe. Dară principiul „quieta non movere“ și cunoscuta atmosferă mocirlosă cea de bôlă uscată și numită marasm face loc unui curent de aer mai sănătos. S'a început eliberarea ideii de stat magiar celei asediate și distrugerea șanțurilor de asediare.

„Politică culturală magiară, politică bisericescă îndreptată spre a reglementa în interesul statului bisericele orientale în alianță cu biserica catolică și cu bisericele protestante, și în sfârșit politică agrară cu scopul de a mântui clasa de mijloc și clasa agricolă: acestea trei direcțiuni, cari se întregesc împrumutat, sînt îndreptariul spre resolvirea problemei magiare. Fără de acestea trei, la cari se adange ca al patrulea punct administrațiunea ca reformă administrativă, nu e cu putință nici consolidarea statului. Putem să ne deosebim, pot să se deosebescă partidele cu privire la mijloce, la gradațiune, la tempo de progresare. Dar cu privire la esența cestiunii avem să fim de un înțeles. Cel ce nu e de un înțeles, cel ce nu voescé mai ales reglementarea bisericele rêsăritene, politica culturală națională și regularea cestiunii agrare adevărată că cu mijloce pacifice, dară totuși esecutată în chip serios și hotărît: pe acela pôte să-l euprindă beția șovinismului de hârtie, pôte să-l alunge înfricat îndărăt îngrozirea de cestiunile delicate, dar el nici o dată nu va face politică națională adevărată, serioasă și valorosă.

„Despre cabinetul Bánffy presupunem contrariul. Acésta o mărturisescé spiritul lui național și energia lui, carea o dovedescé cu tot prilejul și chiar acuma o arată și în cestiunea Fiumană.“

Revistă bisericescă.

Din Patrie.

Adunarea statului catolic transilvan s'a deschis în 25 a c. în Cluș. Episcopul Majláth în discursul de deschidere a accentuat, că atacurile și neplăcerile, ce i-se fac, îi măresc pofta de a lucra, érá calumniile iubirea.

În ședința din 25 a c. s'a primit propunerea consiliului administrativ de a introduce în formula de jurămint și pasajul: „Jur, că nu sînt și nici nu voi fi membru la nici o reuniune oprită de biserică și în deosebi la societatea francmasonică.“ Profesorii și toți funcționarii vor avé, să depună jurămintul după formula acésta schimbată.

Episcopul prin o scriptă adresată consiliului administrativ a protestat în contra statificării școlilor de lângă bisericele de patronat erarial. Acestea, când s'au înființat la parochii, pentru ca docenții să fie și cantori, au avut caracter catolic, și chiar pentru acésta a obținut erariul dreptul de patronat; deci guvernul a purces injust, când a statificat unele școli ignorând protestele Ordinariatului.

Roma.

Prefecții provinciilor în timpul din urmă au început, să șicaneze adunările catolice. La acésta i-au pus în mișcare cunoscutele circulare ale ministrului Rudini. Ei ori opresc ținerea adunărilor,

orî disolvă şedinţele sub pretext, că ele agităză în contra instituţiunilor statului.

Anglia.

În o conferenţă pentru ajutorarea celor lipsiţi ministrul president Salisbury, care e de confesiunea anglicană, s'a exprimat foarte favorabil despre ordurile mendicante. El a zis: „Bine ar fi, să avem şi acum pe călugării mendicanţi, cari cu atâta zel s'au ocupat de interesele celor miseri şi delăsaţi, cari nu au adunat ofrande pentru sine, ci pentru cei ce suferiau lipsă. Bazarele noastre de binefacere şi petrecerile îşi au de basă cel mai urît egoism, căci adevărata voe de sacrificare nu se află în ele. Dacă ar mai funcţiona aceste orduri mendicante, ele s'ar pricepe mai bine, cum să aline miseria din partea orientală a Londrei.“

Revistă politică.

Delegaţiunile.

În şedinţa de Sâmbătă a comisiunii delegaţionale ungare pentru afacerile externe ministrul de externe Goluchowski şi-a prezentat esposeul. În lungul esposeu s'a ocupat mai cu de-amănuntul de fazele, prin cari a trecut politica orientală în anul din urmă, şi de rolul, ce l-a avut concertul puterilor europene în complanarea diferenţelor dintre Turcia şi Grecia. Concertul acesta s'a conturbat de două orî, a nume când a propus mai întâiu Austria blocarea Cretei, şi atunci nu s'a învoit Anglia, şi a doua oră, când spre evitarea războiului turco-grec a propus Germania închiderea porturilor grecesci, şi atunci tot Anglia s'a opus. Păşirea armonică a puterilor europene a influenţat mai târziu asupra Greciei şi Turciei, să închie pacea. Puterile lucră pentru autonomia Cretei sub suzeranitatea sultanului.

Raportul de alianţă cu Germania şi Italia şi azi formeză basa politicii noastre în afacerile externe. Alianţa acésta a câştigat drept de încetăţenire în Europa şi tot mai mult se consolidează. Raportul cu Rusia a devenit mai amical constatându-se, că Rusia ca şi noi e de parte de cugetul cuceririlor în Orient. Cu Franţa nicăiri nu ne vin în conflict interesele, deci raporturile sînt cele mai bune. Cu guvernul englez au fost divergenţe de păreri, dar ele nu au putut provoca vre o indignare.

„Dacă aruncăm privirea spre vecinii nostri de la meză zi, în rîndul prim trebue să amintim România, care prin politica sa esternă corectă şi energică de timp mai îndelungat şi-a eiuptat o poziţie onorabilă în şirul statelor europene. Raporturile pline de încredere, cari légă acésta ţară de noi şi cari şi-au aflat elocuenta espresione în vizitele împrumutate a augustului nostru domnitor şi a regelui Carol, din parte-ne cu totă inima ne silim a le susţine şi consolida, şi în privinţa acésta întimpinăm concepţii corecte în cercurile serioase şi normative în politica României. Orî la cari partide ar aparţiné alt cum, în ceea ce privesc cultivarea raportului amical cu noi, nu se lasă a se conturba prin agitatori de profesione. — Cu simpatie urmărim şi

desvoltarea celor alalte state balcanice, cu cari trăim în amicitie.“

Delegaţia ungară a votat încredere şi mulţămită contelui Goluchowski pentru înţelepta conducere a politicii esterne.

În comisiunea bugetară austriacă esposeul ministrului de externe a dat ansă la o discuşione mai varie considerându-se şi raporturile din Asia ostică şi din Africa. Oratori şi-au exprimat bucuria asupra succeselor ministrului. În ce privesc România, deputatul Lupul ca Austriac şi ca Român a salutat cu bucurie îndeosebi raporturile intime cu România, cari raporturi ar trebui să înduplece cercurile normative din ambele părţi ale monarchiei, ca faţă cu justele dorinţe şi lipse culturale să albă acea considerare, care corăspunde principiului de dreptate şi egală îndreptăţire.

La propunerea referentului Dumba şi aici s'a votat încredere ministrului.

Afaceri interne.

Dieta érá a ţinut în 24 o şedinţă numai de formă, care a durat 1/2 oră. Ministrul Bánffy a prezentat proiectul de lege despre normarea competenţei consulilor, érá ministrul de agricultură Darányi proiectul despre regularea raportului dintre proprietari şi lucrătorii de câmp, care proiect a fost primit cu bucurie din toate părţile sperându-se, că el va preveni grevele de lucrători, cari se inscenază mai ales pe timpul secerişului în Alföld.

Deputatul Madarász întreabă pe ministrul de culte, că adevărat e, că în Fiume cei 60—70 de învăţători nu scit limba magiară şi nu o propun în şcolă? Kossuthistul Rátkay interpeleză în cestiunea episcopiei magiare de la Hajdu-Dorogh, purcedând din punct de vedere al şovinismului.

Între Saşi s'a pornit o vie mişcare în contra proiectului de lege despre magiarisarea numelor de comune. Alegătorii din Sibiu şi cercul Cristianului sînt convocaţi pe Duminecă 28 a c. la o adunare electorală în Sibiu.

Autonomiştil din Fiume şi acum sînt în ferebere şi inscenază demonstraţiuni antimagiare. Guvernul îşi arógă dreptul de a modifica statutul autonom şi fără învoirea reprezentatei; contra la acésta protesteză Fiumanii. Pe cum scriu foile magiare, în textul italian se zice, că statutul se pôte modifica numai cu *consensul* reprezentantei, érá în cel magiar stă, că modificarea statutului se pôte efectui numai *ascultându-se* şi reprezentanţa. Fiind că în ministeriu nu a sciut nime italienesce, când s'a aprobat statutul, nu s'a putut constata diferenţa dintre textul italian şi magiar, şi acum guvernul se ţine de cest din urmă, pe când Fiumanii de cel dintăiu.

Austria.

În şedinţa de Lună s'a ales Dr Fuchs de al doilea vicepresident, apoi s'a continuat desbaterea asupra proiectului de lege despre ajutorarea celor miseri. În urmă fiind vorba despre stabilirea ordinii de zi pentru şedinţa de Mercuri, guvernul a propus, să se desbată în a

doua cetire provisoriu. Propunerea acésta a servit ca prilej pentru obstructioniştil, ca din nou să dea espresione sêlbătéciei lor. Ei preţindeau, să se termine mai întâiu cu punerea ministerului sub acusă. După multe insulte şi injurături la adresa guvernului deputatul Wolf a declarat, că dacă în şedinţa proximă se va desbate provisoriu, dînsul va dărma parlamentul.

Wolfianii s'au ţinut de cuvînt, şi scenele provocate Mercuri au trecut preste totă inchipuirea. Ca pretext la deslănţuirea furiei teutonice a dat propunerea Cehului Dyk de a nu vota separat asupra fie cărei petiţiuni în cestiunea limbii, ci cumulative asupra acelor, cari au acelaşi text, de cari sînt 57. Obstructioniştil consideră acésta propunere de o ne mai audită brutalitate şi prin strigări şi cereri de cuvînt nu lasă, să se voteze asupra ei. Obstructioniştil se urcă la tribuna presidentului, Schönerer prinde pe president de mână şi îi sbără în ureche: „Dta nu mă vei lipsi de libertatea cuvîntului!“ îi răpesc clopoţelul din mână, sună şi se departă cu el. Polonul Potocek sare la Schönerer şi se încaeră. Apoi Schönerer érá merge la tribună şi aruncă clopoţelul. Cehii tineri încă înainteză spre tribună. Wolf sare în ajutorul lui Schönerer, dar e aruncat de Cehi la pămînt şi lovit. Presidentul abia scapă şi fuge din sală. Asemenea fac şi ministrii, érá obstructioniştil ocupa băncile ministeriale. După redeschiderea şedinţei aceleaşi scene se repetesc en gros. Obstructioniştil înarmaţi cu bastóne năvălesc asupra tribunei presidiale, smulg clopoţelul din mână presidentului şi-l aruncă. Aducându-se alt clopoţel, Wolf şi pe acela îl răpesc de la president, dară atunci îl prinde Potocek, şi se încinge o bătăe formală între ambele partide. Wolf şi Schönerer au fost bătuti până la sânge, mai ales Wolf, care a primit lovituri în spate, cap şi faţă cu clopoţelul şi abia a scăpat cu pèrul şi barba smulse, cu vesmintele sfirticate şi plin de sânge. Germanul Pfersche a scos cuţitul şi a ameninţat, dară Cehii tineri l-au apucat şi l-au bătut bine. Presidentul închide şedinţa.

Rusia.

În cercurile bine informate din Petersburg se consideră ca hotărit planul de a se ceda din partea Turciei insula Creta Rusiei cu acea misiune, care o are Austro-Ungaria în Bosnia şi Hertegovina. — Banca comercială rusescă din Kiev şi-a deschis o filială în Sofia. La inaugurare a fost de faţă toţi ministrii bulgari. Prin acésta bancă creşte influinţa rusescă în Bulgaria şi preste tot în peninsula balcanică.

Apel

cătră întréga comunitate gr. cat. din patrie.

- » . . . Nimic mai puternic
- » de cât Biserica. Sperarea
- » ta e Biserica; mântuirea
- » ta Biserica. « S. Crisost.

O durere nespuză mă cuprinde, când vèd indiferentismul gros, de care e cuprinsă întréga noastră comunitate gr. cat. faţă de orî ce, ce e bisericesc. Să nu ne amăgim în deşert, — sîntem vrednici de compătımirea civilizaţiunii creştine, al cărei principiu e:

Tot înainte cu Dumnezeu! Noi stagnăm tot în statul primei dezvoltări. la carea ne-a ridicat S. Unire, — de două veacuri în coce abia făcurăm câți va pași înainte, — vegetăm și mereu tot vegetăm fără de nici o schintea a vitalității . . .

Trecu o jumătate de an, de când modestia mea prin câte va ordurele am îndrăznit a atrage atențiunea clerului spre cântările bisericesci și introducerea artei musicale în biserică cat. răsăritenă, — dar glasul meu a fost glasul celui, ce strigă în pustie. Se pare, că noi aievea sintem ostinzi la vecinică letargie. — Și cu toate aceste eu — de și un prea mic serv al altariului — nu voi înceta a-mi ridica glasul meu debil pentru de a striga din toate puterile:

Fraților în Christos! Trăim timpuri triste. Moravurile veacului nostru saturat de ideile francmasonice, anarchistice, ateistice ne amenință biserică cu ruinare deplorabilă. En priviți la omenimea lăptată la sinul dulce al bisericii, nobilitată cu sfânt numele lui Christos, drept recompensă cum spumegă în contra binefăcătorului său. Și noi putem privi nemișcați, cum se pregătesc dezastrul, noi nu grăbim în fruntea ostii noastre creștine, pentru ca să alungăm înderăpt, de unde ieșise, hațta diavolească!

Au înaintat științele naturale? Adevărat. Dar dacă vom face cât de mică asemănare între dezvoltarea acestor științe și între dezvoltarea moralei, cu grăză trebuie să constatăm, că cele dintâii și-au ridicat edificiul pe ruinele celei din urmă. Și cauza decădintei morale? Ne-o spune Sfinția Sa Pontificele Leo XIII: „Cu degenerarea moralului stă calea deschisă tuturor ereselor, cari apoi până la extrem potentază corupțiunea morală“ (Enc. de festo B. Petri Canisii).

Să luăm spre es. nazarenismul, care deja mil și mil de oameni a tras pe calea pierii. E drept, că mai mare parte sînt apostatați reformați și neuniți; dar cine ne stă bun, că preste câți va ani nu vor căde și credincioșii nostri victimă? Cine va garanta pentru constanța poporului, dacă acestuia i-se vor deschide o dată ochii, și va observa indiferentismul păstorilor săi?

Dacă vom scruta cauza lățirii acestor secte, imposibil să nu o mai vedem după o grămadă de alte lucruri și în sterilitatea ritului bisericesc. Să privim numai, cari confesiuni arată mai mare aplicare la trecere? În prima linie reformații. Ei de fel nu mă mir de trecerea lor la anabaptism, aconfesionalism etc., ci de aceea mă mir, cum de nu trec toți. Da, căci ei în familie nu se obișnuiesc a se ruga, în biserică stau orișed amorțiți, căci nimic nu e, ce să le susciteze pietatea. Unde e acolo s. liturgie? Unde sînt sfințele icône, cari să-ți povestescă luptele sfinților pentru dobîndirea cerului? Unde sînt cântecele acele sublime, cari topind gheța inimii să te răpescă la cer? O predică monotună, doi-trei psalmi cu nisce melodii și mai monotone, — etă tot! Poporul, carele în biserică cască de urt, este pe calea cătră ostindă. Da, asupra poporului adevărul gol puțină impresiune face, și numai intuitive poți să-i imprimi ceva permanent în inimă. Tot, ce-l monoton, pentru el este urt și-l adorme, și așa mereu tot scade în pietate, până ce ajunge la conclusia, că e mai bine a dormi liniștit a casă în pat, de cât în picioare la biserică, — încă un vîntuleț pri-

mejdios, și el e perdut. — O privire fugitivă asupra descreștinării de pe șesul Ungariei vă va convinge despre adevărul trist, că poporul, ce se adună mai bucuros la crîșme de cât la biserică, cu încetul își sapă mormîntul! Și cu ce pași repezi se estinde în toate părțile epidemia acasta! Este de făcut ore ce, căci sintem amenințați! Dar ce e de făcut?

Între valurile turbure ale acestei lumi, unde toate țintesc numai spre desmerdarea trupului, vedem o corabie bine construită. Acuși o veți amenințată cu afundare, acuși izbînd în laturi cu putere undele spumegătore. En priviți la pilotariul uriaș, cu ce siguranță își îndreptă corabia sa printre miile de primejdii! A, lângă un ast fel de bărbat ești scutit de naufragiu, căci — e Christos, și naea condusă de dînsul e biserică sa iubită, pentru carea pe sine sa dat (Ef. 5, 25).

Biserică lui Christos! A, ce idei sublime se lăgă de cuvintele acestea! Biserică lui Christos, mirăsa lui Christos, naea mântuirii noastre, scăparea de toate ispitele, liman neînvîforat, în sensul cel mai propriu locașul lui Christos aci pe pămînt, — o, cine mai poate înșira toate însușirile ei, fără ca emoțiunea să nu-i răpescă cuvîntul de pe buze, și să nu-l ademenescă la cele mai vii contemplațiuni? În biserică lui Christos affi mîngăere în tristăta ta, balsam răcoritor pe ranele tale, în tăcerea taînă își părăsesce sufletul învîlișul său cel de pulvere spre a se înălța la sferile ângeresci. O, raii pămîntesc, cât e de binecuvîntat numele tău! Și vai, câtă stricăciune cutéză a se îmbulzi între zidurile tale sînte! Câtă mîntuire se affi la tine, — și câți părăsesc pragul teu pentru a se arunca în brațele stricăciunii! Câți încunjură porțile tale cele ceresci!

Voesci, creștine, să te mîntuesci? Alergă în corabia lui Christos, în biserică! Voesci, păstoriule, scăparea turmei încredințate grijii tale? Silesce-te a face din biserică adevărat locaș dumnezeesc și nu móră de măcinat, carea, până e plin coșul, zurăe, — și apoi pace. Silesce-te, ca turma alasă cu interesare și bucurie să scape la biserică și nu numai din obișnuire. Silesce-te a-ți ține legată luarea a minte între multe altele cu cântări maiestose, și cele alalte și-se vor adauge ție.

Cum că cântările bisericesci au o rolă principală în dezvoltarea pietății, e de prisos, să dovedesc mai pe larg. O scie ori și cine. Căci ce este cântarea? Ce alta de cât rugăciune îndoită? Deci dacă e bine, să te rogi, cu cât e mai salutar, să laudi pe Domnul în cântări! Și ore dacă o rugăciune compusă din cuvinte batjocoritoare e sacrilegă, cu cât este mai vrednică de disprețul celui de sus o cântare bisericescă compusă după nisce doine profane și imorale! Începutul cântărilor bisericesci e strîns legat de începutul creștinismului. Cu cântări evlavioase preamăriaș pe Dumnezeu prin catacombe creștinii persecutați. Între imnuri pătrundătoare se înăltau odinioară sufletele martirilor din trupurile sale sfașiate. Paș de paș urmăriaș cântările acestea toate mișcările evlavioase până în zilele noastre. Poți zice, că religiunea și cântările bisericesci sînt esențialmente contopite: religiunea e sufletul și cântările sînt trupul, ce dă forma esternă

sufletului. Și totuși ce puțin pond se pune în biserică noastră pe sfințele cântări! Vedem, cu ce zel neobosit cultivă biserică latină musica sacră, cu câtă neadurmire veghiéză, ca nu cum va să se furișeze în ele ceva profan, ceva scandalos. Numai musa noastră bisericescă e delăsată, gólă, despoiată și de hațna cea mai de pe urmă a evlaviei.

Ați vădut pôte, dnilor, cu câtă îngrijare au alergat la Pesta la congresul musical-bisericesc factorii competenți, pentru ca să se opună din toate puterile curentului periculos, ce amenință cu profanare ritul latin. Ați cetit pôte discursurile frumoșe rostite în favorul musicii și corului bisericesc și în al ridicării acestora la nivelul original sublim. S'au vorbit acolo multe bune și frumoșe despre modul, în care să se stîrpescă profanarea și să se restabilescă cântările Gregoriane, despre cultivarea musicii sacre în seminare și preparandii etc. Și ca vorbele să nu le sufle vîntul, s'a înființat o reuniune permanentă musicală numită „Ceciliană“, menită a se îngriji de sanarea lipselor și a pregăti calea reformelor, și sumariul proiectelor a fost susțernut corului episcopesc latin, pentru ca să-l pună în praxă. Și corul episcopesc vîdînd lipsa ardetore a promis spriginul său călduros.

(Va urma.)

Noutăți.

Câți sînt catolicii. E acum deja vechi și așa zicînd stereotip obiceiul de a susține, că numărul catolicilor ar fi 200 de milioane. Până și catolicii s'au obișnuit, să o susțină acasta. În realitate inse numărul catolicilor se apropie mai tare de 300 de cât de 200 milioane. „Osservatore Romano“ a spus deja cu mai bine de un deceniu înainte de asta, că numărul catolicilor se urcă la 250—275 milioane. Numărul acesta se întemeiasc pe raporturile oficiose ale episcopilor și ale vicarilor și prefectilor apostolicești din cele cinci continente. De atunci numărul catolicilor a crescut binișor mai ales în teritoriile misiunilor așa, că puțin îi va mai fi lipsind de la 300 de milioane. După calculul minimal cel mai sigur astăzi numărul catolicilor e de 270 milioane.

Serată musicală-teatrală. Elevii internatului Vancean de băeți au aranjat Joi sară o producțiune musicală-teatrală bine succésă în sala de gimnastică. Au fost de față Escelența Sa, aproape întregă inteligința din Blaș, elevii și elevele tuturor institutelor, ba chiar și public străin. Programul a fost: *Marșul Internatului de I. Murășan*, executat de orchestra elevilor cu multă precisiune și succes desevărgit. *Rugămintea din urmă*, poesie de G. Coșbuc a fost declamată cu multă iscusință și sentiment de R. Secoșan st. în cl. VIII. Au plăcut foarte și romanța „Ochi albaștri“ și mai cu samă hora executate de orchestra. S'a jucat apoi piesa „Aurul nu se pătăză“, dramă în 3 acte. Tinerii și-au interpretat destul de bine rolurile. Între acte orchestra elevilor internatului a delectat publicul cu mai multe piese musicale frumoșe. La sfârșit 13 elevi ai internatului au jucat *Călușeriul* și *Romanul* sub conducerea vătavului A. Bogdan. S'au încasat 53 fl. 53 cr., care sumă este începutul unui fond pentru procurarea unei bine pe sama internatului Vancean de băeți.

Móră arsă. În noptea de 24 spre 25 a c. a fost mistuită de flacări móră de la Petrisat (lângă Blaș) a fondului Ladayan. În podul morii se afla cuantitate mare de bucate. Pe cum sintem informați, móră a fost ascăcurată pe 4000 fl.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

Fragmente liturgice.

VI.

Lupta în contra iconoclaștilor.

(Continuare.)

Michail II de Amoriu, numit și Gângavul, se sui acuma fără de veste din închisoare pe scaunul împărătesc. El adevărat că era inamic al lui Leo și al familiei lui, dară asemenea lui tot o dată și inamic al icónelor ori cel puțin foarte suspect poporului în privința sentimentelor religioase și a fară de aceea un ostaș brutal și ignorant. ¹⁾ Dară el cel puțin la începutul împărăției sale se vede mai crutătoriu și mai blând și permise celor exilați de Leo, să se întorcă a casă. ²⁾ Se întorse și Nicefor, înse oficiul patriarchal nu-l redobîndi. Căci noul împărat pronunță principiul, că împăratul să nu se amestece în lucruri religioase, ci să le lase în starea, în care le-a găsit, și să dea fiesce cui libertatea de a trăi, pe cum îi diotéză convicția. ³⁾ Dar ast fel erau recunoscute măsurile bisericesci ale lui Leo V, ortodoxilor le era denegat dreptul lor, și era sancționată starea lucrurilor produsă mai înainte pe calea violenței, și încetă numai presiunea esternă și persecuția. Teodor ținea pe împăratul de ortodox, nutria sperările cele mai frumoase ale unei restaurări bisericesci și de aceea se și adresă împăratului rugându-l, să restituască cultul icónelor și să restabilească unitatea cu Scaunul Roman și prin acesta cu cei alaiți trei patriarhi, ⁴⁾ de la cari biserica bizantină spre nefericirea sa s'a rupt. Patriarchul Nicefor încă rugă pe Michail II pentru restituirea cultului icónelor espunându-i învățătura Părinților despre icône. Înse împăratul răspunse, că el nu va nici să abroge o lege esistentă, nici să se atingă de tradițiile vechi, ci lasă fiesce căruia părerea lui. ⁵⁾ Și întru atâta a și rămas. „Focul s'a stins, a rămas fumul.“ Ast fel caracterisă situația Teodor Studitul, ⁶⁾ care se silia neîncetat a îndupleca oficialii aulici cu influință, să se întrepună la Michail. ⁷⁾ Atât el, cât și patriarchul Nicefor, pe carele ortodoxii nu încetară a-l privi de patriarch, se luptau în scrieri împotriva sectei de la putere. Amîndoi se revădură, când Teodor, primit pretutindenea cu triumf, se întorse în Constantinopol. Nicefor împărtăși celebrului archimandrit scrierile sale, și amîndoi se sfătuiră asupra măsurilor, cari ar avé să se iea. Rugarea, ce o îndreptară Teodor și călugării în persoană împăratului, ca să reșede în scaunele lor pe episcopii ortodoxi alungați din scaune, fu zădarnică. Împăratul permise folosirea de icône numai a fară de capitala sa. ⁸⁾

La câtă va vreme după aceea pretinse împăratul, ca episcopii și preoții ambelor partide să se întrunescă într'o conferență, în care se vede, că el voia să fie arbitru. Catolicii nu se învoiră, de ore ce legile bisericii opresc comunicarea cu ereticii, ci cerură, că împăratul însu-și să-i asculte. În acest sens trimiseră împăratului episcopii și archimandriții adunați o scrisore compusă de Teodor Studitul; într'insa îi mulțămiră pentru rechemarea sa din exil, și incredințară despre prevenirea sa cea mai mare în cestiuni de acelea, cari nu vor fi dogmatice, și-l rugară, că dacă are bănueli față cu hotărîrea patriarchului, atunci să dobîndescă conform vechii tradițiuni a Părinților o declarare de la Roma veche, căci biserica romană e cea mai înaltă între bisericile lui Dumnezeu, a cărei episcop prim a fost Petru, cătră care a rostit Domnul cuvintele de la Mt. 16, 16. ⁹⁾ Representările acestea nu avură nici un rezultat; Michail nu voia, să delătore pe Teodot din patriarchie ori să cerce mijlocirea Scaunului Roman. Ba când

¹⁾ Genes. L. II. p. 30. 50; Nicetas ap. Mansi XVI. 216; Theoph. Contin. L. II. 2. 3. 8. p. 41—43. 49; Vita Niceph. n. 82. 83. p. 145; Vita Theod. n. 102. p. 205; Cedren. II. 68—70. 73. 74; Ephrem p. 56; Manass. p. 201. 202; Glycas I. c.

²⁾ Vita Theod. I. c.; Mich. mon. I. c.; Georg. Ham. Cod. Mon. 139. f. 299. ed. p. 694; Theod. L. II. ep. 83. p. 1324.

³⁾ Georg. Ham. I. c.; Theoph. Contin. I. c. p. 47; Leo Gr. p. 211; Sym. Mag. p. 620; Vita Theod. I. c. p. 208; Vita Niceph. n. 84. p. 148.

⁴⁾ Theod. L. II. ep. 74. p. 1308 (Baron. a. 821. n. 21 ur.).

⁵⁾ Vita Niceph. n. 83. 84; Genes. L. II. p. 50; Theoph. Contin. I. c. p. 47. 48; Georg. mon. p. 782. 783; Cedren. II. 72.

⁶⁾ Theod. I. II. ep. 75. p. 1312.

⁷⁾ Theod. L. II. ep. 75. 76. 81. 82.

⁸⁾ Vita Niceph. n. 85; Theod. L. II. ep. 79. p. 1317 (Baron. a. 821. n. 42); Vita Theod. n. 102. 115—118. p. 208. 217 ur.

⁹⁾ Theod. L. II. ep. 86. p. 1329 (Baron. a. 821. n. 36). Mansi XIV. 399. Cf. și ep. 129.

curând după aceea (821) muri patriarchul eretic Teodot Cassitera, ¹⁾ împăratul nebăgînd în samă pretensiunile lui Nicefor înaltă în scaunul patriarchal pe iconoclastul arhiepiscop Antoniu de Perge-Sileu numit Birsodepsa sau Coriaru. ²⁾ Noul patriarch mai înainte de aceea fusese învinuit de viață desfrînată și de necredință infamă, și Nicefor îl anatematise. ³⁾ El la ortodoxi era deci obiect de dispreț. Ei se ținea mai de parte de Nicefor ca de patriarchul său și continuară a privi de căduți pe cei ce comunica cu iconoclaștii și a le impune lucrări de pocăință. ⁴⁾

Michail II avu în anii 821—823 să se lupte în contra generalului său Toma, carele aspira la tron. Când acesta împresură capitala, Teofil fiul lui Michail, patriarchul Antoniu și clerul făcură procesiune cu moște prin stradele cetății. Capitala se apără vitejese așa, că insurgenții se vădură nevoiți a se retrage. ⁵⁾ De frică, că ortodoxii ar puté să se declare pentru Toma, care zicea despre sine, că e Constantin fiul împărătesei Irina, și ast fel deștepta sperări întru restaurarea cultului icónelor, făcu Michail încercarea de a împăca cele două partide și renouă idea unei conferențe comune. Catolicii nu se învoiră, înse declarară, pe cum spune o epistolă a lui Teodor cătră sacelarul Leo, ⁶⁾ că spre restabilirea păcii bisericesci e de lipsă consonanța celor cinci patriarhi, delăturarea eterodoxilor din scaunele episcopesci, reșederea lui Nicefor în scaunul patriarchal și restabilirea unității cu Papa, carele are în mână puterea supremă a sinodului icumenic; de cum va împăratul nu s'ar învoi la acestea, atunci o delegațiune compusă din ambele partide să se trimită la Roma, și de acolo să se dobîndescă hotărîrea infalibilă a credinței; patriarchul Nicefor nici de cum nu are să se considere de destituit în chip legal, căci nu împăratului, ci celor alaiți patriarhi le compete, să-l osîndescă. Pentru ca să nu se pară, ca și cum ortodoxii ar respinge propunerea unei conferențe comune din neîncredere față cu dreptatea cauzei sale și din interes față cu desbinarea, Teodor trimise împăratului o scriere apologetică amănunțită, în care espuse mărturisirea credinței și justifică învățătura și praxa bisericii cu privire la icône. ⁷⁾ Dară Michail lăsă într'aceea tôte în starea de până acuma. În decurgerea ulterioară a războiului împăratul avu noroc; el în sfârșit puse mâna pe rivalul său Toma și-l ucise. ⁸⁾

Cu Occidentul cercă Michail II să susțină la aparentă raporturi prietinesci. În 824 trimise epistole și daruri atât împăratului Ludovic cât și Papei Pascal. În ochii amîndouora se sili, să apară de ortodox. Pe prietiniții icónelor îi învinui cu multe esagerări și abuzuri grave. Se tângui împotriva Grecilor acelora, cari cercaseră scăpare la Roma, că ei ar fi răspândit acolo povești neadeverate, ceru espulsarea lor și propuse o unire mai intimă între împărăția sa și între cea a Francilor. ⁹⁾ Legațiunea lui Michail de la curtea lui Ludovic se duse la Roma, și acolo noul Pontifice Eugeniu II permise preoților Franci, să adune enunțările Părinților referitoare la cestiunile Grecilor. ¹⁰⁾ Asta s'a făcut în adunarea din Paris din 825 într'un sens, care nu putea să mulțămescă dintre răsăriteni nici pe iconoclaști nici pe ortodoxi. Cei din urmă par a fi primit scire despre documentele din Paris. E probabil, că delegații împăratului le-au dus cu sine în răsărit. Teodor Studitul se pronunță într'o epistolă ¹¹⁾ în contra unei scrieri, ce i-se trimise, și care conform punctului de vedere al erudiților Franci permitea icônele numai pe sama ómenilor mai simpli și

¹⁾ Cuper n. 607. 608. p. 104.

²⁾ Nicet. ap. Mansi XVI. 216; Theoph. de s. Niceph. Acta ss. Mart. t. II. p. 319; Sym. Mag. p. 620. 621. Cf. 606.

³⁾ Chronogr. narratio post Theoph. p. 436; Ep. Syn. Orient. ad Theophil. Imp. apud Combefis. Manip. rer. Cpl. p. 133—135; Le Quien Opp. Damasc. I. p. 641; Cuper n. 612—615. p. 105.

⁴⁾ Theod. L. II. ep. 89. 95. 106.

⁵⁾ Theoph. Contin. II. 9—11. 14. p. 49—82; Genes. I. c. p. 32 ur., 39 ur.; Georg. Ham. p. 695 ur.; Leo Gr. p. 211. 212; Cedren. II. 74 ur.; Georg. mon. p. 784 ur.

⁶⁾ Theod. L. II. ep. 129. p. 1420. Baron. a. 823. n. 9. Cf. Mich. mon. c. 61. p. 320.

⁷⁾ Theod. ep. 199. p. 1600 ur. Baron. h. a. n. 14.

⁸⁾ Genes. p. 43—45; Theoph. Contin. II. 15—20. p. 62—71; Cedren. II. 83—90; Georg. Ham. p. 699.

⁹⁾ Ep. Mich. et Theoph. ad Ludov. Mansi XIV. 417—419; Pag. a. 824. n. 10.

¹⁰⁾ Mansi Conc. XV. Append. p. 437. Cf. Nat. Alex. Saec. VIII. c. 2. a. 1. §. 6.

¹¹⁾ Theod. L. II. ep. 171. p. 1537. Baron. a. 824. n. 54.

mai puțin instruiți. În Orient starea lucrurilor rămase într'aceea tot cea veche, ba se mai inscenară și câte va persecuții, în cari avură să sufere mai ales arhiepiscopul Eutimiū de Sardes și celebrul călugăr Metodiu din Siracusa. ¹⁾

Biserica bizantină perdu sub Michail II pe doi dintre bărbații săi cei mai de frunte. În 11 Novembre 826 închiă Teodor Studitul în vrîstă de șese zeci și șapte ani viața sa cea activă și agitată; îl deplănseră foarte călugării lui și patriarhul Nicefor, ²⁾ care petrecuse cu el în intimitatea cea mai strînsă, ori câtă silință își daseră inamicii lor spre a-i desbina. ³⁾ La un an și jumătate după aceea, adecă în 2 Iuniū 828, muri și Nicefor, sərbătorit în biserica grecă în tocmăi ca și Teodor. ⁴⁾ Mai mare preste călugării Studiți se făcu Naucratiū, mult iubitul învățacel al lui Teodor. ⁵⁾

Michail II muri în 1 Octobrie 829. Tronul i-l a moștenit fiul său Teofil (829—842). El a fost talentat și dornic de glorie, dară și tiranic și crudel, de și cu aparența dreptății. În privință

¹⁾ Theoph. Contin. II. 8. p. 48; Genes. p. 50; Cedren. II. 73; Acta SS. t. II. Iun. p. 960 ur.; Baron. a. 821. n. 53 ur.; Pag. a. 821. n. 15. 16.

²⁾ Vita s. Theod. n. 120—129. p. 221—229; Ep. encycl. Naucratiū de obitu s. Theod. ed. Combefis. Nov. auct. PP. I. 855—882; Migne t. XCIX. p. 1825 ur.; Baron. a. 826; Pag. h. a. n. 17. 18; Mich. mon. c. 64. p. 321 ur.

³⁾ Theod. L. II. ep. 127. Petr. Nic. p. 1409 (Baron. a. 828. n. 19). Cf. ep. 152; Theod. mon. p. 1473.

⁴⁾ Vita s. Niceph. n. 89. 90. p. 152; Acta SS. Mart. t. II. p. 294. 704; Pag. a. 828. n. 2. 7.

⁵⁾ Vita Theod. n. 126; Mich. mon. c. 65. p. 324.

religiōsă arēta în a fară evlavie, dar acēsta o împreună cu despotismul cel mai mare. În fiesce care sēptēmānă mergea câte o dată în procesiune solemnă la biserica Blachernă, pentru ca ast fel să arete poporului religiositatea sa. ¹⁾ Se arēta și în alte chipuri evlavios, compunea cāntări bisericesci, lāsă, să se cānte în public și dirigea însu-și cāntarea lor. ²⁾ Dară el se ținea strîns de principiile iconoclaste, pentru cari îl căștigase mai ales învățatoriul său Ioan Gramaticul. ³⁾ Vechile legi în contra cultului icōnelor se susținură mai de parte și se esecutară cu mare asprime, ⁴⁾ de și patriarhul orientali Cristofor de Alexandria, Iov de Antiochia și Vasiliū de Ierusalim făcuseră împēraturii reprezentări în contra lor în dată la începutul împērăției lui. ⁵⁾ Patriarhul Antoniū, care-l cununase cu Paflogonēna Teodora, ⁶⁾ muri pe la 833. Teofil înălță acuma în scaunul arhiepiscopesc al capitalei sale pe iconoclastul cel mai zelos, adecă pe învățatoriul său Ioan. ⁷⁾

(Va urma.)

¹⁾ Theoph. Contin. III. 3. p. 87; Glycas P. IV. p. 536.

²⁾ Genes. L. III. p. 76; Theoph. Contin. III. 24. p. 116; Sym. Mag. p. 644; Cedren. II. 125; Manass. p. 210—212.

³⁾ Nicet. Vita s. Ign. p. 221; Cedren. II. 112; Ephrem p. 58.

⁴⁾ Baron. a. 830. n. 1 ur.; a. 832. n. 1 ur. Cf. Sym. Mag. p. 625. c. 2.

⁵⁾ Combefis. Manipul. rer. Cpl. p. 110—145; Le Quien Opp. Joh. Dam. I. 629—647.

⁶⁾ Georg. Ham. p. 700; Leo Gr. p. 213. 214; Sym. Mag. p. 625; Georg. mon. p. 790.

⁷⁾ Nicetas. I. c. p. 216; Theoph. Contin. III. 26. p. 121; Georg. Ham. p. 707; Leo Gr. p. 221; Cedren. II. 126; Zonar. p. 121; Pag. a. 832. n. 2.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Când Messala trecuse cu căruța, Corintēnul fusese singurul luptaciū la drēpta de la Atenēnul, și cest din urmă cercă, să-și îndrepte caii în direcția acēsta; atuncia vru nenorocirea, ca rōfa Bizantinului, care-l era mai de aprōpe la stînga, să lovescă partea din apoi a căruței lui și să o frângă. Se auđi o pocnitură, un strigăt de furie și de frică, și nefericitul Cleant cădu sub copitele cailor săi proprii. A fost un spectacol îngrozitoriū, și Estira își acoperi fața. Corintēnul, Bizantinul și Sidonēnul sburară mai de parte.

Sanballat privi la Ben Hur și apoi se întorse din nou cătră Drus și cătră cēta lui.

„O sută de sesterți pe Iudeul!” strigă el.

„Primate!” răspuse Drus.

„Încă o dată o sută de sesterți pe Iudeul!” strigă Sanballat.

Părea, că nu-l aude nimeni. El strigă din nou; cele ce se petreceau colo jos, încātușău interesul, și Romanii erau prea cuprinși. Ei strigau într'una: „Messala! Messala! Joe cu noi!”

Când Iudea îndrăzni a privi éră într'acolo, căți va servitori erau cuprinși cu aceea, ca să delature caii și căruța cea frântă, éră alți ridicară pe cărmuitoriul însu-și; și de pe fiesce care bancă, în care ședeau Elini, se auđiau blăstēmuri și strigăte de răsbunare. Ea de o dată își lāsă mănile la vale; Ben Hur se căruța nevătēmat și voios pe dinaintea ei alătura cu Romanul! În urma lor veniau în altă cētă Sidonēnul, Corintēnul și Bizantinul.

Alergarea decurgea mai de parte. Ea pe luptaciū îi preocupa cu deseavărire. De-asupra lor se plecau spre ei zecile de mi.

XIV.

Alergările de întrecere.

Pe când se începuse lupta pentru posturi, Ben Hur, pe cum vėdurăm, fuse la marginea

stîngă. O clipă îl orbise și pe el de jumătate ca și pe cei alalți lumina din arenă, dară totuși îi succese a arunca preste contrarii săi o privire și a le ghici intențiunile. Asupra lui Messala, care-l era mai mult de cât rival, aruncă o privire scrutătore. Trăsătura de superbie rece, cu care escela fina lui față patriciană, o avea și acuma ca și odiniōră, și tot asemenea și frumsēta italiană, carea coiful numai o potenta; dar încă și mai mult, — va fi fost o închăpnire a rivalității ori efectul umbrei adānci, de care era acoperită în clipa acēsta fața lui Messala, — Israilitul credea a putē cunōsce sufletul acestui bărbat, de și numai nelimpede și ca printr'o sticlă: el era crudel, viclean, îndrăzneț, mai puțin iritat de cât constant, — un suflet, care-l țineau încordat luarea a minte și hotărîrea cumplită.

Tot în atāta vreme, câtă a fost de lipsă, pentru ca Ben Hur să-și îndrepte luarea a minte éră la fugarii săi, simți el, cum tăria lui proprie se oțeli până la aceea-și măsură. Cu ori ce preț, cu ori ce primejduire voia să umilēscă pe acest inamic al său! Premii de învingere, prietini, rămasuri, onoruri, — tōte acestea, cari pot să ocupe gândurile luptaciului cu prilejul unei alergări de întrecere, se petreceau într'insul în intenția aceea bine cumpēnită. Nicī chiar considerarea la viața proprie nu avea să-l rețină. Cu tōte acestea sufletul lui nu era cuprins de patimă; lui nu-i curgea un rîu de sange aprins de la inimă la creri și îndērēpt răpindu-i simțirea; el nu simția boldul de a se arunca în brațele Fortunei. El nu credea în Fortuna; de credința acēsta era de parte. El își concepuse planul și se apucă de problema sa plin de încredere și cu atāta luare a minte și circumspecție ca nicī o dată mai înainte de asta. Aerul din juru-i i-se părea, că strălucia de prospet, ce era, i-se părea de totulul tot străvechiū.

El încă nu făcuse jumătate calea prin arenă, și și vėdu deja, că Messala, de cum va nu se va întimpla vre o ciocnire, și funia va cădē la timp, va cuprinde locul de lângă zid;

și despre aceea, că funia va cădē chiar la timp potrivit pentru Messala, în dată dintru început nu se îndoia de loc. Îi venise gândul, că funia va cădē numai în momentul ultim; o înțelegere făcută înainte cu conducătoriul jocurilor putea să o isprăvescă acēsta, fără ca să se bage de samă; și un glas în lăuntru lui îl întreba, dacă nu e lucru cu adevērat roman, când un oficial public imbie ajutoriul său unui compatriot, care era așa de poporal și a fară de aceea riscase atāta avere la jocul acesta. Altmintrea nu-și putea esplica îndrăznēla, cu care Messala mână fugarii săi în clipa, în care rivalii lui îi rețineau pe al lor cu atāta precauțiune în fața pedeciū, — dōră altmintrea ar fi trebuit, să presupună, că Messala a turbat.

A cunōsce o necesitate și a lucra conform ei sînt dōuē lucruri. Ben Hur renunță de o cam dată la postul de lângă zid.

Funia cădu, și toți caii a fară de al lui se aruncară în drumul de alergare, mânăți de strigăte și de sbiciuri. El îi îndreptă în stînga și sbură cu tōtă iuțimea Arabilor săi cruciș preste vāgașele rivalilor săi într'un unghiū, în care perdea timp cât se pōte de puțin și dobîndi o înaintare cât se pōte de mare. În vreme ce privitori se îngroziau de căderea Atenēnului, și în vreme ce Sidonēnul, Bizantinul și Corintēnul se siliau cu tōtă istețimea, de care dispuneaū, ca nu cum va să fie trași și ei în căderea aceiua, Ben Hur strîmbă iute direcția și mână căruța preste puțină vreme chiar lângă Messala, dar în partea din a fară. Admirabila istețime, ce o dovedise, când făr de vre o perdere mai însemnată de timp de la marginea cea mai estremă din stînga trecuse la drēpta, nu rămase neobservată de cei din bănci: circul părea a se cutrēmura éră și éră de continuele aplause. Acuma bātu și Estira în palmi; căci pe ea încă o cuprinse o surprindere plăcută; acuma imbia Sanballat a dōua óră cele o sută de sesterți ale sale, fără ca să-și găsescă om, care să primēscă rămasul, și acuma începură Romanii a se îndoi și a crede, că Messala a dat de un

rival egal, ori că rivalul acesta pôte-l va și întrece, și rivalul acesta era un Israelit!

Și acum alergău cei doi alătura, osebiți numai de un interval mic, și se apropiau de ținta a doua.

Fundamentul celor trei stâlpi de acolo, privit de câtră apus, era un zid de pêtre în forma unui semicerc, cu care drumul de alergare și galeria cea din fața lui erau chiar paralele. A face aci cu succes încunjurarea zidului trecea de criteriul cel mai sigur al unui cârmuitoriu bun; acesta era întru adevăr chiar întorsetura aceea artistică, carea nu i-a reușit lui Oreste. Privitorii manifestară aci fără de voe interesul său: îl cuprinsese o tăcere așa de adâncă, în cât pentru întâia oră de la începutul alergării se aușia limpede zureitul și bubuitul căruțelor, cari sburau în urma cailor așa zicând întraripași. Acum se păru, că Messala observă și recunoșce în sfârșit pe Ben Hur, și de o dată i-se manifestă întrégă obrăznicia lui în chipul cel mai indignătoriu.

„Jos cu Eros! Trăescă Marte!“ strigă el tare și învîrti cu mână deprinsă sbiciul său. „Jos cu Eros! Trăescă Marte!“ repeți el și dădu credincioșilor Arabi ai lui Ben Hur cu sbiciul o lovitură, ca și care ei până atuncia nu simțiseră nici o dată.

Lovitura o observară toți cei din circ, și indignarea era generală. Omenii din circ se liniștiră încă și mai tare; colo sus pe băncile din dosul consulului chiar și cel mai îndrăzneț își opri răsufierea și aștepta, să vadă, ce se va întâmpla. Dar așteptarea asta ținu numai o clipă: apoi bubui fără de voe de pe galerii strigătul de indignare al poporului asemenea duruitului tunetului.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut

Calendarul „Unirii“ pe 1898 Anul II

cu următorul cuprins bogat și interesant:
Cronologie, Serbătorile, Regentul, Întunecimii, Anotimpuri, Umblarea timpului, Lunile cu povețe economice și semne de timp. Regenții europeni, *Sematismul provinciei mitropolitane de Alba Iulia* cu specificarea parohiilor în românește și ungurește și cu posta ultimă și a parohilor, cum și a diferitelor dicasterii.

Michail Pavel, episcopul de Orade, schiță biografică (cu un portret foarte succes). „*Christos a înviat*“, poezie de Al. Vlăduță. *George Cosbuc* (cu portret) note biografice și trei poezii: *Epigramă* (în vrîsta de 12 ani), *Pe ceri* (de 14 ani) și *Beda* (din 1886). *Ales. Bohățel*, biografie și portret. *Cisme de mprumut* și *S'a turcitu-se bățul*, anecdote hazlii de Th. D. Speranță. *Glume. Morții nostri* (bărbații gr. cat. fruntași morți în 1897) cu portretul br. *David Urs* și *Iosif Hossu. Sfaturi*. Posta. Scala timbrelor. Tîrgurile. Inserțiuni.

Din acest cuprins ori cine se pôte convinge, că acest Călindar e cel mai potrivit și mai bun pentru preoțimea noastră gr. cat. în special.

Prețul unui exemplar 35 cr. cu porto 40 cr.

A apărut:

Jertfa creștinilor. *Comentar al liturgiilor bisericii grecesci* compus de *Dr Victor Szmigelski*. Tomul I. Introducere dogmatică. Cu aprobarea Prea-

veneratului Ordinariat mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Blaș 1897. Tipografia seminariului arhidieceșan. Pag. 230 în 8. Prețul 1 fl. 5 cr. sau 2 lei 20 bani. Editura auctorului.

Opul e dedicat *Escelenței Sale Prea-sfințitului Domn Michail Pavel episcop de Oradea mare*.

Venitul curat va fi contribuire la un fond provincial de salarisare a preoților și învățătorilor.

La tipografia seminarială se află de vîndare:

Legile politico-bisericesci din 1894 și 1895

împreună cu respectivele ordinațiuni ministeriale, traduse, edate și comentate la ordinul Preaeneratului Consistor mitropolitan de Alba Iulia și Făgăraș. Prețul unui exemplar broșurat e 1 fl. 20 cr. v. a. + pentru porto 10 cr.

Credem, că nu mai e lipsă, ca să atragem atențiunea clerului nostru asupra acestu op. Fără de cartea acesta nici un preot nu pôte, să se acomodeze în deosebitele sale agende, după-ce prin legile politico-bisericesci s'au schimbat toate raporturile de drept privitor la căsătorie. Tocmai de aceea credem, că nu va fi oficiu preoțesc, din care să lipsescă această carte, în care se află toate cele, de câte are trebuință preotul în urma situațiunii nouă create prin legile aceste.

Euchologiu

edițiunea a doua, revădută după originalul grecesc și îndreptată în mod însemnat. Format 8° mare pe 552 pagine, pe hârtie veșină, tipariu frumos în negru și roșu. — Prețul nelegat fl. 2.80, era legat în piele tare fl. 3.80.

Instituțiunile calvinesci în biserica românească din Ardeal, fazele lor în trecut și valorea în prezente.

Studiu istorico-canonice de *Dr Alexandru Grama*. — Opul constă din XVI+476 pag. 8° mare și se pôte procura cu prețul de **3 fl.** la **Tipografia seminarială în Blaș** (Balázsfalva).

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.

Nr. 5896—1897.

(29) 3—3

Escriere de concurs.

Pentru stipendiul de 60 fl. v. a. din fundațiunea „Papfalviană“, destinat pentru învățecii români gr. catolici de măiestrii, care stipendiu pe anul scol. trecut 1896/7 a fost conferit învățecelului de mäsariu Ioan Roman, prin acesta cu termenul de 20 Decembrie a. c. st. nou se escriere concurs.

Concurenții cererile sale instruate cu atestat de botez, cu atestat de la principalul, la care învață măiestria, despre purtarea lor și progresul făcut în măiestrie, și cu atestat de la Oficiul parochial local despre purtarea morală și frecuentarea sfintei biserici în Dumineci și sêrbători, au să le substêrnă până la termenul prefipt la acest Consistoriu.

Concurenții consângeni ori afini piului fondator vor fi preferiți.

Blaș din ședința consistorială ținută în 6 Novembre 1897.

În absența Escelenței Sale
Domnului Metropolit:

Ioan M. Moldovan
vicariu gen. arhiepiscopesc.

Lucru solid, durabil și elegant.

Sibiu, Strada Macelarilor Nr. 37.

Subscrisul am onóre a aduce la cunoștința On. Public, că în lucrătorea mea de păpucărie efectuesc tot felul de încălțăminte pentru domni, dame și copii, pe cum și tot felul de reparaturi cu prețurile cele mai moderate; oferesc tot o dată spre mulțămirea tuturor marfă solidă și prompt executată.

Atrag atențiunea On. Public, că m'am hotărît — de aci în colo — a cerceta toate tîrgurile de țară din Ardeal, servind cu lucru bun și durabil executat în lucrătorea-mi proprie, ér nu cu marfă de prin fabricii, pe cum fac mulți alții.

Recomandându-mă sprijinului binevoitor sum

Sibiu în Novembre 1897

cu distinsă stimă

Constantin Dragoș

măestru pantofar.

(10) 2—3

Marfă gata din materialul cel mai bun.